

Juozas Otto Širvydas (pirmas kairėje)

Juozas Otto Širvydas

Gimė 1875 balandžio 16 d. Dauliūnų k., Jūžintų sen. Mirė 1935 m. gruodžio 27 d., palaidotas Jūžintų kapinėse.

Knygnešys, žurnalistas, publicistas, spaudos istorijos tyrėjas, visuomenės veikėjas, aktyviai rėmęs Lietuvos išsilaisvinimo idėją.

J. O. Širvydas, padedamas mamos, jau būdamas 6-erių mokėjo gražiai skaityti ir rašyti, sukakęs 12 metų mokėjo rusų ir lenkų kalbas. Iš pradžių jį skaityti ir rašyti mokė kaimo daraktoriai, o vėliau jis daraktorius pranoko, tad pats ėmėsi mokyti aplinkinių kaimų vaikus. Mokėsi siuvėjo amato, išmoko žydų kalbą.

Dar jaunuolis būdamas ėmė iš Prūsų gabenti ir savo apylinkėje platinti lietuviškas knygas ir laikraščius. 1894–1895 m. leido ranka rašytą laikraštėlį „Triušas muzikėlio“, padėjo liaudies švietėjui kun. Jonui Katelei lietuvininti kraštą, mokyti rašto. J. O. Širvydas buvo vienas lietuviškų vakarų pradininkų. 1896 m. už lietuvišką veiklą jį žandarai suėmė ir įkalino Panevėžio kalėjime. Po to trims metams ištremė į Subatės miestelį, Latviją. Atkaklumo ir pasišventimo priešintis rusinimui bausmė nesumažino, sugrįžęs į Panemunėlį 1901 m. J. O. Širvydas suorganizavo slaptą „Žvaigždės“ draugiją, kurios nariai rinko tautosaką, ruošė slaptus vaidinimus.

1902 m. emigravo į JAV, įsikūrė Filadelfijoje. Amerikoje redagavo įvairius leidinius: 1905-1907 m. - "Kovos" laikraštį, nuo 1907 m. – laikraštį "Vienybė lietuvininkų", nuo 1920 m. "Lietuvininkų" redaktorius ir "Vienybės" spaudos bendrovės direktorius. JAV J.O. Širvydas iš pradžių įstojo į socialistų partiją ir buvo veiklus jos kuopų organizatorius. 1905 m. buvo vienas iš steigėjų Komiteto revoliucijai remti Lietuvoje. Siekdamas platesnio išsilavinimo, J.O. Širvydas kurį laiką klausė filosofijos ir visuotinės literatūros paskaitų Bruklino Mokslo ir meno akademijoje.

Nuo 1916 m. J.O. Širvydas visiškai atsidėjo Lietuvos išlaisvinimo idėjai. Iš socialisto virtęs tautinės srovės įtakingu veikėju J.O. Širvydas buvo 1914 m. įsteigto Lietuvos autonomijos fondo, vėliau pavadinto Nepriklausomybės Fondu, sekretoriumi. Fondas per tris metus surinko apie 85000 dolerių Lietuvos

išlaisvinimo reikalams. 1917 m. J.O. Širvydas buvo išrinktas į Tautinę tarybą Niujorke. Sušlubavus sveikatai, 1928 m. sugrįžo į Lietuvą, įsikūrė gimtuosiuose Jūžintuose. Jis aktyviai dalyvavo šaulių ir tautininkų sąjungų veikloje.

J.O. Širvydas buvo lietuvių spaudos draugijos narys. Rašė lietuvių žurnalistikos istorijos, teorijos ir praktikos temomis, reiškėsi literatūros kritikoje. 1914–1915 m. laikraštyje „Vienybė lietuvininkų“ skelbė vieną iš pirmųjų lietuvių periodikos istorijos darbų „Lietuvių spauda praeity“ (darbas liko nebaigtas), rinko medžiagą JAV lietuvių spaudos istorijos apžvalgai. Pasirašinėjo Aitvaro, Daugmačio, Kregždūnaičio ir kt. slapyvardžiais. Jis paliko gana detalius užrašus apie Jūžintų ir Lietuvos knygnešius. Straipsnyje „Iš mūsų knygos kovų fronto“ J.O. Širvydas rašė: „Šiandien jau nelengva prisiminti visi tie keliai, kuriaisėjome kovodami už mielą lietuvišką knygą, nes laikas išdildo iš atminties atsitikimus pas save neužrašytus. Tais laikais, kuomet Rusijos valdžia nuožmiai persekiojo visus rašytojus ir raštų platintojus, niekas nemanė reikalingu nei saugum vesti rašytus memuarus...“

Apdovanojimai ir atmintis

Tarpukario nepriklausomos Lietuvos vyriausybė jį apdovanojo Lietuvos Didžiojo Kunigaikščio Gedimino IV-ojo laipsnio ordinu.

2001 m. Jūžintų vidurinei mokyklai suteiktas Juozo Otto Širvydo vardas.

Rokiškio krašto muziejuje saugomas J.O. Širvydo archyvas, kurį sudaro įvairaus pobūdžio dokumentai, korespondencija, fotografijos ir asmeniniai knygnešio daiktai.